

Sprognævnene i 1977

SAMARBETET MELLAN DE NORDISKA SPRÅKNÄMNDERNA 1977

Av *Catharina Grünbaum*

De nordiska språknämnderna har under 1977 bedrivit sitt samarbete efter samma riktlinjer som tidigare. Nämnderna har utbytt publikationer och fortlöpande hållit varandra underrättade om sin verksamhet, särskilt i fråga om det språkliga rådgivningsarbetet.

I frågor som berör flera nordiska språk har nämnderna i en mängd fall rådfört sig med varandra och eftersträvat gemensamma rekommendationer. I åtskilliga fall har det rört sig om terminologiska frågor, och här har nämnderna ofta samrått med Handelshögskolan i Köpenhamn, Rådet for Teknisk terminologi i Norge och Tekniska Nomenklaturcentralen i Sverige. Språknämnderna var representerade vid mötet *Nordterm 1978*, anordnat av terminologiorganen. Språknämnderna kommer som tidigare att samarbeta direkt med varandra och med terminologiorganen i olika enskilda frågor, men det nyinrättade Nordiska språksekretariatet kommer att svara för den samordning och förmedling av information som det finns ett alltmer ökande behov av (se vidare s. 134).

Det årliga mötet mellan språknämndernas sekreterare hölls i Köpenhamn 23—24 maj 1977. Det årliga språkmötet hölls 30 september—2 oktober i Trondheim.

Nyordsundersökningen

Den nordiska nyordsundersökningen som bedrivs vid nämnderna i Danmark, Norge och Sverige fortgår. Under 1976—1977 har arbetet snarast intensifierats. Tre ordböcker som beskriver ordförrådets tillväxt under efterkrigstiden är under utarbetande — en i Danmark, en i Norge och en i Sverige. Varje

band kommer att innehålla uppgifter om uppslagsordens motsvarigheter på grannspråken. I den svenska delen håller även finlandssvenska nyord på att arbetas in. De olika delarna redigeras efter i stort sett samma principer, och de kommer att förses med en väsentligen gemensam inledning. Språknämnderna utväxlar listor och manuskript efter hand som dessa blir färdiga. Nyordsböckerna beräknas kunna föreligga omkring 1980.

Språknämnderna kommer att fortsätta sitt arbete med insamlandet av nyord. Vid språkmötet i oktober 1977 diskuterades möjligheten att med kortare mellanrum ge ut gemensamma ordlistor, eventuellt för perioder om fem år.

Det 24 nordiska språkmötet

Språkmötet 1977 hölls den 30 september—2 oktober i Trondheim. Från *Danmark* deltog Marie Bjerrum, Erik Hansen, Poul Lindegård Hjorth, Henrik Galberg Jacobsen, Allan Karcker, Pia Riber Petersen, från *Finland* Terho Itkonen, Esko Koivusalo, Mikael Reuter, Carl-Erik Thors, från *Färöarna* Jóhannes av Skarði, från *Island* Þórhallur Vílmundarson, från *Norge* Reidar Djupedal, Bjarne Fidjestøl, Eyvind Fjeld Halvorsen, Sigurd Haraldseid, Lasse Iversen, Alfred Jakobsen, Aksel Lydersen, Ståle Løland, Leif Mæhle, Egil Pettersen, Magne Rommetveit, Lars Sødal, Arnold Thoresen, från *Samisk språknämnd* Alf Isak Keskitalo, från *Sverige* Sture Allén, Sonja Carlberg, Karl-Hampus Dahlstedt, Catharina Grünbaum, Bertil Molde, Gun Widmark.

Inbjuden gäst var sektionschef Lilla Voss från Nordiska kultursekretariatet.

På programmet stod bl.a. följande punkter:

1. Språknämnderna och det nordiska språksekretariatet

Se s. 134.

2. Nordiska språkprojekt

Catharina Grünbaum redogjorde för arbeten som språknämnderna deltagit i och för andra projekt av intresse för nämnderna. Bland dem kan nämnas *Nordisk politisk ordbok*, en

lista över *skoltermer*, utarbetad vid Nordiska kultursekretariatet samt en *pappersordlista* och en *vatten- och avloppsordlista*, utgivna av Tekniska nomenklaturcentralen. Språknämnderna hade vidare varit representerade vid symposiet *De nordiska språkens framtid*, som hölls i september 1976 i Lund, och från vilket föredragen samlats i en bok, utgiven av Svenska språknämnden (se s. 90). Representanter för Nordiska språksekretariatet, Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland och Norsk språkråd deltog i en konferens om "Språkvård — normering, rådgivning, samverkan" i mars 1978 (se s. 133). Av övrigt av intresse för språkvården kan nämnas det planerade symposieprogrammet rörande *tillämpad nordisk språkvetenskap, särskilt modersmålspedagogik*, som hösten 1978 inleddes med ett symposium om *språknormer i skolan*, och förslaget om en *nordisk radio- och TV-satellit*, om vilket den danska, den norska och den svenska nämnden avgivit remissyttranden.

3. Principerna för nämndernas rådgivningsarbete

För inledningen till diskussionen svarade Dansk Sprognævn. Henrik Galberg Jacobsen presenterade en lista över argument som kan förekomma i språkligt rådgivningsarbete och han visade i en översikt med vilken frekvens dessa argument använts inom Dansk Sprognævn under de senaste tio åren. Erik Hansen talade om hur motstridiga principer tillämpats i olika rådgivningssituationer och menade att man i en beskrivning av hur argumentationen i språkvårdsarbetet först också måste ta hänsyn till att det existerar en dold premiss — riksspråksnormen. Allan Karker visade i vilken utsträckning hänsyn till de andra nordiska språken varit vägledande i nämndens rådgivning. Deltagare från de övriga nämnderna gjorde därefter kortare inlägg rörande principerna för sitt rådgivningsarbete.

Frågan om språknämndernas principer för sitt rådgivningsarbete är stor och viktig, och det beslöts att de olika nämndernas sekretariat skulle arbeta vidare med undersökning och värdering av den. Ämnet skulle sedan vid språkmötet 1978 ägnas en generaldiskussion, eventuellt uppföljd av en diskussion om "Språkvårdens kanaler" vid språkmötet 1979.

DANSK SPROGNÆVN 1977

Den sproglige oplysnings- og rådgivningsvirksomhed har fortsat været en af nævnets hovedopgaver. Sekretariatet har i 1977 besvaret ca. 8 300 spørgsmål, heraf ca. 5 600 mundtlige og ca. 2 700 skriftlige.

Sekretariatet har gennemgået udkast til terminologi m.m. inden for en række områder, især forslag til danske standarder. Nævnet har haft en voksende kontakt med danske oversættere m.fl. i EFs institutioner i Bruxelles og Luxembourg, både gennem forespørgsler og på anden måde. En repræsentant for nævnet har i Bruxelles og Luxembourg holdt kurser i dansk lovsprog for danske EF-ansatte.

Nævnets samarbejde med Danmarks Forvaltningshøjskole er foregået på samme måde som i de tidligere år. En repræsentant for nævnet har for 3 kursushold gennemgået sproglige problemer i forbindelse med udformningen af love og bekendtgørelser (jf. Sprog i Norden 1973, s. 61—73).

Dansk Sprognævnets Årsberetning 1976/77 udkom i efteråret 1977. Af Nyt fra Sprognævnet er udgivet nr. 18 og 19. Bladet, der er nævnets største kontaktflade til offentligheden, er udsendt i ca. 10 500 eksemplarer. I disse publikationer er offentliggjort svarene på en del af de vigtigste forespørgsler af almen interesse. I foråret 1978 har nævnet publiceret Ny ord i dansk 1970—71.

Arbejdet med en revideret udgave af Retskrivningsordbogen er fortsat.

Samlingen af citater på ny ord, former og vendinger er øget med ca. 30 000 sedler; det samlede antal er nu ca. 540 000.

SPRÅKNÄMNDERNA I FINLAND 1977

Forskningscentralen för de inhemska språken

Året 1977 var det första hela verksamhetsåret för Forskningscentralen för de inhemska språken, som inledde sin verksamhet den 1 mars 1976 (se närmare Språk i Norden 1976 och

1977). Inom forskningscentralen sköts den finska språkvården vid finska språkbyrån, den svenska inom byrån för svenska språket och den samiska inom forskningsarkivet Suomen Suku. Centralen har dessutom ett stort antal andra uppgifter, bl.a. namnforskning och namnvård, dialektforskning och olika ord-boksprojekt.

Nordiskt samarbete

Både den finska och den svenska språknämnden var representerade på de nordiska språknämndernas årsmöte i Trondheim och på sekreterarmötet i Köpenhamn. I september var forskningscentralen värd för ett nordiskt seminarium om ortnamns-vård och ortnamnsplanering. Språknämnderna representerades av sina sekreterare i styrelsen för det nordiska språksekretariatet och i Sverigefinska språknämnden.

Tekniskt terminologiarbete

Centralen för teknisk terminologi är genom ett samarbetsavtal anknuten till Forskningscentralen för de inhemska språken. Något egentligt terminologiarbete kunde inte ännu inledas under år 1977, då CTT bara hade en halvtidsanställd sekreterare. Från början av mars 1978 har centralen emellertid en sekretariatschef på heltid, och terminologiarbetet kan därför komma i gång betydligt effektivare detta år.

Liksom under tidigare år deltog finska språkbyrån i Finlands standardiseringsförbunds terminologiarbete. Standardiseringsförbundets svenska standarder granskades vid svenska språkbyrån.

Finska språknämnden/språkbyrån

Språknämndens sammansättning var densamma som under föregående år. Nämnden sammanträdde sex gånger och tog ställning till olika språkfrågor av principiellt intresse.

Språkbyrån fick under året ta emot 11 532 telefonförfrågningar, i medeltal 49 per arbetsdag. Skriftligt besvarades 146

frågor, och 20 svar på frågor som ställts i tidningar eller tidskrifter utarbetades. Byrån stod till tjänst med språklig sakkunnighjälp i ett antal terminologiprojekt och granskade manuskripten till bl.a. Nordisk politisk ordbok och Nordisk-engelsk skolterminologi.

Representanter för byrån framträdde fem gånger i radio-programmet "Kielikorva" ("Språkörat"). Ett stort antal kurser och föreläsningar hölls för bl.a. personal inom statsförvaltningen.

Informationsbladet "Kielikello" nr 9 innehöll bl.a. en omfattande bibliografi över huvudsakligen tekniska och ekonomiska ordböcker, ordlistor och terminologier som omfattar finska och/eller svenska termer.

Ordboksredaktionen arbetade vidare på "Nyky-suomen perus-sanakirja" ("Nufinsk basordbok"). Ett första manuskript till den finska nyordslistan färdigställdes. Ordboksarbetet vid finska språkbyrån görs numera med tillhjälp av ADB.

Svenska språknämnden/språkbyrån

Språknämnden hade samma sammansättning som under föregående år. Nämnden sammanträdde tre gånger och behandlade dels olika språkfrågor av principiell betydelse, dels viktigare terminologiska frågor.

Det visade sig under året att svenska språkbyråns språkvårdsverksamhet börjar bli allt mera inarbetad i allmänhetens medvetande. Antalet samtal till telefonrådgivningen uppgick till över 2 300, vilket innebär en ökning med 800 jämfört med föregående år. Många av samtalen omfattade ett stort antal delfrågor.

Också byråns övriga serviceformer — språkgranskning, granskning av ordlistor och terminologier, utlåtanden om termer och andra språkliga frågor — utnyttjades i högre grad än förut. Avnämarna representerade huvudsakligen myndigheter, företag och översättare.

Arbetet på en finsk-svensk ordlista över aktuella utbildningstermer blev färdigt, och ordlistan kom ut i en första version i maj och en andra väsentligt utvidgad version i december (se

avsnittet Publikationer fra sprognævnene). Inom nyordsundersökningen slutbehandlades det finlandssvenska materialet och överlämnades till Svenska språknämnden i Stockholm.

En nyhet för året var det regelbundet återkommande direkt-sända radioprogrammet Språkväktarna, där språknämndens ordförande och sekreterare besvarade lyssnarfrågor. Ordföranden och sekreteraren skrev vidare artiklar om språkfrågor i tidningspressen, och sekreteraren höll kurser i svenskt språkbruk för bl.a. journalister och översättare.

Samisk språkvård

Forskningscentralens samiska språknämnd sammanträdde två gånger under året. Rådgivningen i samiskt språkbruk sköttes från den första april av en timanställd språkvårdare i Enare (två timmar i veckan).

DET ISLANDSKE SPROGNÆVN 1977

Det islandske sprognævn har altid været vanskeligt stillet på grund af manglende bevillinger. Det har således ikke været i stand til at aflønne en permanent sekretær, men kun haft en sådan til midlertidige og tidsmæssigt begrænsede opgaver. Dette har medført at nævnets rådgivningsarbejde navnlig har bestået i gennemgang af ordlister, udarbejdet af fagfolk inden for bestemte fagområder, hvor der har været tale om nydannelser i større omfang. Hertil kommer så besvarelser af et betydeligt antal enkelte spørgsmål, både fra institutioner og enkelte personer, som dels er forelagt nævnet som helhed, dels besvaret af enkelte medlemmer af nævnet, ikke mindst formanden. I kraft af sin dobbeltstilling som ordbogsredaktør og formand for sprognævnet har han besvaret en lang række henvendelser, især telefoniske, både om nydannelser og om almindelig sprogrigtighed, hvor han ud fra ordbogens samlinger ofte har kunnet afgøre tvivlsspørgsmål.

For så vidt man kan tale om principper for sprognævnets rådgivningsarbejde under disse forhold, kan man nævne føl-

avsnittet Publikationer fra sprognævnene). Inom nyordsundersökningen slutbehandlades det finlandssvenska materialet och överlämnades till Svenska språknämnden i Stockholm.

En nyhet för året var det regelbundet återkommande direkt-sända radioprogrammet Språkväktarna, där språknämndens ordförande och sekreterare besvarade lyssnarfrågor. Ordföranden och sekreteraren skrev vidare artiklar om språkfrågor i tidningspressen, och sekreteraren höll kurser i svenskt språkbruk för bl.a. journalister och översättare.

Samisk språkvård

Forskningscentralens samiska språknämnd sammanträdde två gånger under året. Rådgivningen i samiskt språkbruk sköttes från den första april av en timanställd språkvårdare i Enare (två timmar i veckan).

DET ISLANDSKE SPROGNÆVN 1977

Det islandske sprognævn har altid været vanskeligt stillet på grund af manglende bevillinger. Det har således ikke været i stand til at aflønne en permanent sekretær, men kun haft en sådan til midlertidige og tidsmæssigt begrænsede opgaver. Dette har medført at nævnets rådgivningsarbejde navnlig har bestået i gennemgang af ordlister, udarbejdet af fagfolk inden for bestemte fagområder, hvor der har været tale om nydannelser i større omfang. Hertil kommer så besvarelser af et betydeligt antal enkelte spørgsmål, både fra institutioner og enkelte personer, som dels er forelagt nævnet som helhed, dels besvaret af enkelte medlemmer af nævnet, ikke mindst formanden. I kraft af sin dobbeltstilling som ordbogsredaktør og formand for sprognævnet har han besvaret en lang række henvendelser, især telefoniske, både om nydannelser og om almindelig sprogrigtighed, hvor han ud fra ordbogens samlinger ofte har kunnet afgøre tvivlsspørgsmål.

For så vidt man kan tale om principper for sprognævnets rådgivningsarbejde under disse forhold, kan man nævne føl-

gende punkter:

1) at medvirke til at sproglige nydannelser ikke strider mod sprogets system, hverken morfologisk eller fonetisk;

2) at søge at undgå at det samme begreb bliver udtrykt med flere forskellige nye ord, hvad der ofte kan ske når specialister fra forskellige fag foreslår nydannelser til oversættelse af fremmede fagtermer;

3) at give råd om hvilken form de fremmedord skal have som optages i sproget, hvis der ikke er fundet en adækvat islandsk betegnelse for begrebet;

4) at tage stilling til tvivlsspørgsmål angående sprogriktighed, hvor det drejer sig om anvendelse af islandske udtryk og talemåder.

Det siger sig selv at det islandske sprognævns mangel på ressourcer har bevirket at det kun i beskeden grad har kunnet gennemføre dette arbejde, og at det er meget langt fra at nævnet har kunnet opfylde de krav som med rette kunne stilles til det.

Endelig skal bemærkes at Jakob Benediktsson udtrådte af sprognævnet på grund af alder ved årets slutning, og Baldur Jónsson blev udnævnt i hans sted.

NORSK SPRÅKRÅD 1977

Norsk språkråd skiller seg til dels fra de andre nordiske språknemndene ved at det er pålagt språkpolitiske oppgaver ved siden av de reinte språkfaglige. Loven om Norsk språkråd fastslår således bl.a. at rådet skal "fremme toleranse og gjensidig respekt i forholdet mellom alle som bruker norsk språk i dets forskjellige varianter, og verne om den enkelte borgers rettigheter når det gjelder bruken av språket". Dette sikter først og fremst på tospråkssituasjonen i Norge og den lovfestede likestillingen mellom bokmål og nynorsk i skoleverket og i offentlig tjeneste. Språkrådet får stadig flere saker som gjelder dette forholdet. Sekretariatet har utarbeidet en oversikt over slike saker, som bl.a. viser at nynorsk ofte blir satt til side av offentlige organer og institusjoner. Dette ble også bekreftet ved en

milienavn i Norden, Språk i Norden 1977 og De nordiske språkernes framtid.

Meldingsbladet "Språknytt" har kommet med fire nummer i 1977, hvert på 16 sider. Opplaget er økt fra 11 000 til 12 500 på grunn av tilgang på nye abonnenter. Bladet er gratis og blir bl.a. sendt til skolene, universitetene, bibliotek og journalister. Dessuten har medarbeidere i sekretariatet informert om Språkrådets arbeid ved en rekke språkkurs de har holdt for tilsatte i statstjenesten og andre.

Sekretariatet får ellers en rekke spørsmål skriftlig og over telefon fra offentlige etater, private foretak og enkeltpersoner. Som før har sekretariatet kontrollert og rettet språket i en del publikasjoner fra det offentlige, og gjennomgått språket i eksamensoppgaver for grunnskolen, den videregående skolen og enkelte pedagogiske høyskoler. Sekretariatet har også oversatt en del tekster fra en målform til den andre.

Håndordbøkene for bokmål og nynorsk vil bli til stor nytte for rådgivingsarbeidet når de blir ferdige. For bokmålsutgaven er det utarbeidet et foreløpig manuskript for om lag 42,5 % av alfabetet, for nynorskutgaven for om lag 48,5 %. Prosjektet er et samarbeid mellom Norsk leksikografisk institutt og Norsk språkråd.

Arbeidet med rettskrivningsspørsmålene har fortsatt i 1977. Særutvalget for bokmål har drøftet og utarbeidet forslag som gjelder læreboknormalens regler for intetkjønn bestemt form flertall, hunkjønn bestemt form entall og en del enkeltord. Innstillingen vil bli behandlet i rådet før den blir oversendt til myndighetene, som tar endelig stilling til spørsmålet om eventuelle rettskrivningsendringer.

SVENSKA SPRÅKNÄMNDEN 1977

Svenska språknämnden och dess sekretariat har under 1977 fortsatt sin verksamhet som tidigare (jfr Språk i Norden 1977, s. 15). Den rådgivande verksamheten har varit en huvuduppgift, och under året besvarades omkring 8 100 språkfrågor, något mer än hälften i telefon och resten skriftligt. En del av

denna verksamhet har bestått i granskning av texter åt myndigheter eller andra offentliga institutioner, av skrivhandledningar, av termförslag från Standardiseringskommissionen i Sverige och av publikationer från Tekniska nomenklaturcentralen (TNC). Därutöver tillkommer granskning av ca 2 600 manuskriptsidor till en svensk-finsk ordbok samt av en skolordlista.

Sekretariatets tjänstemän har undervisat vid ett stort antal kurser samt hållit föreläsningar, föredrag m.m. för olika kategorier av förvaltningstjänstemän, anställda vid Sveriges Radio, svensklärare, olika grupper av sekreterare, universitetsstudande m.fl. De har dessutom talat om språkfrågor i radio ca 40 gånger.

Språknämnden samarbetar med och fungerar som rådgivare åt språkkonsulterna i Kanslihuset och vid Statskontoret. Under året ingicks ett avtal mellan TNC och språknämnden enligt vilket språknämndens sekretariat skall bistå TNC med råd i språkfrågor, textgranskning, seminarier för TNC:s personal m.m.

Svenska språknämnden har under 1977 avgivit remissyttranden till Arbetsmarknadsdepartementet om Invandrarverkets förslag till omorganisation av sin språksektion, till Universitets- och högskoleämbetet över rapporten "Högre tolkutbildning", till Göteborgs universitet om en planerad utbildning av språkkonsulter samt till Nordiska ministerrådet om förslaget om en nordisk radio- och TV-satellit.

Språknämnden fick 1976 ett anslag från Delegationen för social forskning till projektet "Sjukvårdsspråk", en undersökning av språket mellan olika slag av sjukvårdspersonal och mellan sjukvårdspersonal och patienter. Projektet slutfördes under 1977. Resultatet finns presenterat i boken *Sjukvårdsspråk* (Svenska språknämndens skrifter 63). I samband med utgivningen av boken hölls en konferens med representanter för medicin och sjukvård samt för språknämnden.

Språknämndens sekreterare har fungerat som expert i den statliga Byråkratiutredningen och varit ordförande i utredningens språkgrupp. Denna utredning har till uppgift att un-

dersöka olika möjligheter att förbättra och underlätta kontakten mellan myndigheter och allmänheten.

År 1975 bildades Arbetsgruppen för språkvårdssamverkan, en samarbetsgrupp för Svenska språknämnden, Svenska Akademien, Tekniska Nomenklaturcentralen och Standardiseringskommissionen i Sverige. Arbetsgruppen ordnade i mars 1978 en konferens med titeln "Språkvård — rådgivning, normering, samverkan". Syftet med konferensen var att sammanföra språkvårdande organ och andra organisationer som på olika sätt påverkar språkets utveckling — bl.a. en rad statliga myndigheter — till en diskussion om samverkan i språkfrågor.

Nämnden har genom sin sekreterare varit representerad i utredningen om en medicinsk språknämnd. Se vidare s. 51.

Nämndens tidskrift *Språkvård* har som tidigare utgivits med fyra nummer. Antalet betalande prenumeranter för 1978 uppgick till ca 2 700.

I nämndens skriftserie har utkommit tre nya nummer, nämligen 61, *De nordiska språkens framtid*, red. Bengt Sigurd (se s. 90), 62, *Språk i Norden 1977* och 63, *Sjukvårdsspråk* av Per A. Pettersson (se s. 102). Nämnden har dessutom tillsammans med Statens personalutbildningsnämnd givit ut kursboken *Att skriva bättre offentlig svenska* av Margareta Westman (se s. 109).

En förteckning över viktigare artiklar i *Språkvård 1977* samt över nämndens nyutkomna publikationer finns på s. 56—57.

Arbetet med en *norsk-svensk ordbok*, en *svensk uttalsordbok*, en *nyordsbok* och en *handbok i offentlig svenska* pågår.

SVERIGEFINSKA SPRÅKNÄMNDEN 1977

Sverigefinska språknämnden har under 1977 fortsatt sin verksamhet med rådgivningen som huvuduppgift. Under 1977 besvarades ca 1 300 telefonförfrågningar och några skriftliga frågor. Drygt hälften av frågorna har kommit från myndigheter, en fjärdedel från enskilda (företrädesvis tolkar, över-

dersöka olika möjligheter att förbättra och underlätta kontakten mellan myndigheter och allmänheten.

År 1975 bildades Arbetsgruppen för språkvårdssamverkan, en samarbetsgrupp för Svenska språknämnden, Svenska Akademien, Tekniska Nomenklaturcentralen och Standardiseringskommissionen i Sverige. Arbetsgruppen ordnade i mars 1978 en konferens med titeln "Språkvård — rådgivning, normering, samverkan". Syftet med konferensen var att sammanföra språkvårdande organ och andra organisationer som på olika sätt påverkar språkets utveckling — bl.a. en rad statliga myndigheter — till en diskussion om samverkan i språkfrågor.

Nämnden har genom sin sekreterare varit representerad i utredningen om en medicinsk språknämnd. Se vidare s. 51.

Nämndens tidskrift *Språkvård* har som tidigare utgivits med fyra nummer. Antalet betalande prenumeranter för 1978 uppgick till ca 2 700.

I nämndens skriftserie har utkommit tre nya nummer, nämligen 61, *De nordiska språkens framtid*, red. Bengt Sigurd (se s. 90), 62, *Språk i Norden 1977* och 63, *Sjukvårdsspråk* av Per A. Pettersson (se s. 102). Nämnden har dessutom tillsammans med Statens personalutbildningsnämnd givit ut kursboken *Att skriva bättre offentlig svenska* av Margareta Westman (se s. 109).

En förteckning över viktigare artiklar i *Språkvård 1977* samt över nämndens nyutkomna publikationer finns på s. 56—57.

Arbetet med en *norsk-svensk ordbok*, en *svensk uttalsordbok*, en *nyordsbok* och en *handbok i offentlig svenska* pågår.

SVERIGEFINSKA SPRÅKNÄMNDEN 1977

Sverigefinska språknämnden har under 1977 fortsatt sin verksamhet med rådgivningen som huvuduppgift. Under 1977 besvarades ca 1 300 telefonförfrågningar och några skriftliga frågor. Drygt hälften av frågorna har kommit från myndigheter, en fjärdedel från enskilda (företrädesvis tolkar, över-

sättare och lärare) och resten från företag, föreningar och massmedia. Större delen av frågorna har gällt översättning av enstaka termer eller komplicerade meningar från svenska till finska. Andra ofta förekommande frågor har gällt rättstavning, objektsregler och lämpliga ord- och handböcker inom olika områden.

Verksamheten har även omfattat granskning av informationstexter för kommunala myndigheter, genomgång och komplettering av manuskriptet till Nordisk politisk ordbok m.m. Sekretariatets föreståndare har undervisat i samband med LRAB:s studiedag för finska radioredaktörer. Han och nämndens ordförande har även medverkat i flera radioprogram.

Nämndens personal utökades den 1 februari 1977 md en assistent på halvtid. Hon har varit tjänstledig sedan 1/8 1977, men någon ersättare för henne har p.g.a. nämndens ekonomiska problem inte kunnat anskaffas för tjänstledighetsperioden. Föreståndarens arbetstid har utgjort sex tiondelar av heltid sedan januari 1977.

NORDISKA SPRÅKSEKRETARIATET

Av Catharina Grünbaum

Nordiska språksekretariatet, det av Nordiska ministerrådet inrättade samarbetsorganet för språknämnderna i Norden, började sin verksamhet den 1 juli 1978. (Språksekretariatet och formerna för dess organisation och verksamhet har tidigare presenterats i *Språk i Norden 1977*, s. 23 f.) Sekretariatets kansli ligger i Oslo. Samnordisk sekreterare och föreståndare för kansliet är Ståle Løland, förut konsulent i Norsk språkråd.

Språksekretariatets styrelse representerar alla språknämnderna eller motsvarande organ i Norden. Det konstituerande styrelsemötet hölls i Bergen i februari 1978. Styrelsen har följande sammansättning:

Dansk Sprognævn

Universitetslektor Allan Karker
Professor Poul Lindegård Hjorth

sättare och lärare) och resten från företag, föreningar och massmedia. Större delen av frågorna har gällt översättning av enstaka termer eller komplicerade meningar från svenska till finska. Andra ofta förekommande frågor har gällt rättstavning, objektsregler och lämpliga ord- och handböcker inom olika områden.

Verksamheten har även omfattat granskning av informationstexter för kommunala myndigheter, genomgång och komplettering av manuskriptet till Nordisk politisk ordbok m.m. Sekretariatets föreståndare har undervisat i samband med LRAB:s studiedag för finska radioredaktörer. Han och nämndens ordförande har även medverkat i flera radioprogram.

Nämndens personal utökades den 1 februari 1977 med en assistent på halvtid. Hon har varit tjänstledig sedan 1/8 1977, men någon ersättare för henne har p.g.a. nämndens ekonomiska problem inte kunnat anskaffas för tjänstledighetsperioden. Föreståndarens arbetstid har utgjort sex tiondelar av heltid sedan januari 1977.

NORDISKA SPRÅKSEKRETARIATET

Av Catharina Grünbaum

Nordiska språksekretariatet, det av Nordiska ministerrådet inrättade samarbetsorganet för språknämnderna i Norden, började sin verksamhet den 1 juli 1978. (Språksekretariatet och formerna för dess organisation och verksamhet har tidigare presenterats i *Språk i Norden 1977*, s. 23 f.) Sekretariatets kansli ligger i Oslo. Samnordisk sekreterare och föreståndare för kansliet är Ståle Løland, förut konsulent i Norsk språkråd.

Språksekretariatets styrelse representerar alla språknämnderna eller motsvarande organ i Norden. Det konstituerande styrelsemötet hölls i Bergen i februari 1978. Styrelsen har följande sammansättning:

Dansk Sprognævn

Universitetslektor Allan Karker
Professor Poul Lindegård Hjorth

Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland

Byråchef Esko Koivusalo (Finska språkbyrån)

Forskare Mikael Reuter (Svenska språkbyrån)

Fróðskaparsetur Føroya

Mag. art. Jóhan Hendrik W. Poulsen

Grönlands landsråd

Seminarieadjunkt Lars Møller Lund

Íslensk málnefnd

Docent Baldur Jónsson

Norsk språkråd

Professor Eyvind Fjeld Halvorsen (bokmål)

Professor Leif Mæhle (nynorska)

Samisk språknemnd

Mag. art. Ole Henrik Magga

Svenska språknämnden

Professor Bertil Molde

Sverigefinska språknämnden

Fil. lic. Solfrid Söderlind

Till ordförande i styrelsen och arbetsutskottet utsågs Bertil Molde, chef för Svenska språknämndens sekretariat, och till vice ordförande Allan Karker, ordförande i Dansk Sprognævn. Mandattiden för dem är tre år. Styrelsens arbetsutskott består utom dessa två av Esko Koivusalo som förestår den finska språkbyrån och Eyvind Fjeld Halvorsen, ordförande i fagnemnda i Norsk språkråd.

Ståle Løland, samnordisk sekreterare och föreståndare för sekretariatets kansli, utsågs bland 17 sökande. Løland är född 1945, cand. philol. 1972 och anställd vid Norsk språkråd 1973—1978. Där har han särskilt sysslat med nordiska frågor och med terminologi, i samarbete med Rådet for teknisk terminologi. Løland är förordnad för en period om fyra år.

Sekretariatets kansli ligger alltså i Oslo, i anslutning till Norsk språkråd, som man delar bibliotek, telefonväxel m.m. med. Där kommer det att ligga under de närmaste fyra åren. Frågan om huruvida kansliet sedan skall förbli i Oslo eller cirkulera vidare till den danska eller den svenska nämnden tas upp när den första verksamhetsperioden har löpt ut. Likaså

lämnas frågan öppen om tjänsten som samnordisk sekreterare då skall utlysas på nytt eller om innehavarens anställning skall förlängas.

Personalen vid kansliet består förutom av den samnordiske sekreteraren av ett skrivbiträde med deltidstjänst. Sekretariatets språk är norska så länge sekreteraren är norrman, men skrivelser från sekretariatet kan naturligtvis också avfattas på danska eller svenska.

Språksekretariatet har en budget på 220 000 dkr för verksamheten under 1978 och på ungefär det dubbla för 1979.

Syftet med Nordiska språksekretariatet och riktlinjerna för dess verksamhet finns angivna i instruktionen för sekretariatet och i de riktlinjer som styrelsen fastställt. Där heter det bl.a. att språksekretariatet har till ändamål att verka för att bevara och förstärka den språkliga gemenskapen i Norden och främja den nordiska språkförståelsen. Språksekretariatet skall vara ett organ för samarbete mellan de nordiska språknämnderna, och det skall även verka för samarbete mellan andra språk- och terminologiorgan i Norden. Det skall arbeta som rådgivande och koordinerande organ i språk- och termfrågor som rör mer än ett nordiskt språk, och det bör kunna fungera som en central informationsinstans för alla former av nordiskt språksamarbete. (En sammanställning av mera konkreta arbetsuppgifter för språksekretariatet finns i Språk i Norden 1977.) Det är alltså meningen att vem som helst, myndigheter, organisationer och enskilda personer, skall kunna vända sig till Nordiska språksekretariatet för att få hjälp i språkfrågor som rör mer än ett nordiskt språk, för att få upplysningar om pågående språklig verksamhet runt om i Norden, för att få hjälp med förmedling av kontakter och mycket annat. Det är också meningen att språksekretariatet skall sprida upplysning om värdet av nordiskt språksamarbete, t.ex. genom att stå till tjänst med föredragshållare vid möten och konferenser som ordnas av olika organisationer i Norden.

Det konstituerande styrelsemötet hölls i anslutning till mötet Nordterm 1978, en sammankomst mellan terminologi- och nomenklaturorganen och språknämnderna i Norden. En av de frågor som behandlades var Nordiska språksekretariatets för-

hållande till terminologiorganen. Från språksekretariatet uttalade man önskemålet att de nordiska terminologiorganen fortlöpande informerar språksekretariatet om pågående och planerade projekt, nordiska såväl som nationella. På så sätt kan språksekretariatet bygga upp en informationsbank som ständigt hålls aktuell. Man kan också tänka sig att sprida informationen genom det meddelandeblad som språksekretariatet planerar att ge ut.

Det är inget litet arbetsprogram som sekretariatet och den samnordiske sekreteraren har framför sig. Bland de första praktiska uppgifterna kan nämnas utarbetandet av en informationsbroschyr om sekretariatet och de tjänster det kan erbjuda. Arbetsgruppen för det samnordiska projektet "Nordisk grannspråksundervisning", med syfte att utreda möjligheterna att stärka grannspråksundervisningen i Norden, har överlämnat sitt material till språksekretariatet för vidare åtgärder. Till de större uppgifterna hör sedan en inventering av nordiskt samarbete med språklig anknytning. En annan mycket omfattande uppgift som har samband med denna inventering blir deltagande i arbetet med att utforma ett handlingsprogram för förbättrad språkförståelse i Norden och i det nordiska samarbetet, en åtgärd som föreslagits av Nordiska rådet och som Nordiska rådet uppmanat Nordiska ministerrådet att förverkliga. Man kan vidare vänta att språksekretariatet när verksamheten kommit i gång och blivit mera känd, från olika håll kommer att bli ombett att engagera sig både i rent praktiska frågor, t.ex. utarbetandet och utgivandet av ordlistor mellan olika nordiska språk, och i frågor av policynatur.

Under det första verksamhetsåret kommer den samnordiske sekreteraren att ensam utföra språksekretariatets arbetsuppgifter — i nära kontakt med ordföranden och arbetsutskottet. Efter denna första inkörnings- och planeringsperiod är det emellertid meningen att sekretariatet skall utvidga sin verksamhet — enligt planerna skall det på olika sätt ju kunna delta inom praktiskt taget alla områden som rör mer än ett språk i Norden (se uppräknings- och arbetsområden och arbetsuppgifter i Språk i Norden 1977). För att klara av den arbetsbelastningen skall språksekretariatet enligt det ursprungliga

utredningsförslaget till sin hjälp framöver ha fyra nordiska sekreterare, anställda vid nämnderna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. (I utredningen om det nordiska språksekretariatet föreslogs det också att den isländska nämnden skulle få medel för att bättre kunna delta i det nordiska samarbetet.) Dessa sekreterare skall avlönas med nationella medel och inte, som den samnordiske sekreteraren, över den nordiska budgeten. Varje land avgör därför också självt när den nordiska tjänsten där skall inrättas. Det ekonomiska läget är ju nu rätt ansträngt i flera av de nordiska länderna, men man får hoppas att de väntade restriktionerna inte kommer att drabba de nordiska sekreterartjänsterna. Inrättandet av ett samnordiskt språkorgan är förpliktande för de nordiska länderna, och det behövs verkliga insatser för att det nödvändiga språksamarbetet i Norden skall bli något mera än bara fagra ord.